การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

กองทุนยุติธรรม ประจำปีบัญชี ๒๕๖๖

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

การบริหารความเสี่ยงของกองทุนยุติธรรม ได้ประเมินระดับความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อองค์กร โดยพิจารณาจากโอกาส (Likelihood) ที่เกิดปัจจัยเสี่ยง และระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) และประเมินระดับความเสี่ยงโดยการประมวลผลค่าระดับของโอกาส และระดับความรุนแรงของผลกระทบตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ ทั้ง ๒ ด้าน (โอกาสและผลกระทบ) ซึ่งประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน

๑) การกำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน

กองทุนยุติธรรมใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนความรุนแรงของผลกระทบ (I) และโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (L) ดังนี้

ความรุนแรงของผลกระทบ (I) และ ความรุนแรงของโอกาสที่จะเกิด (L)

ประเด็น/องค์ประกอบที่พิจารณา		ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (I)					ระดับความรุนแรงของโอกาสที่จะเกิด (L)				
		๑ = น้อยมาก	๒ = น้อย	๓ = ปานกลาง	๔ = สูง	๕ = สูงมาก	๑ = น้อยมาก	๒ = น้อย	๓ = ปานกลาง	๔ = สูง	๕ = สูงมาก
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)											
กระบวนการติดตามเงินคืนกองทุนยุติธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ	O๒	ไม่สามารถดำเนินการฟ้องคดีที่มีอายุความเหลือ ๔ ปีได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด		ไม่สามารถดำเนินการฟ้องคดีที่มีอายุความเหลือ ๓ ปีได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด		ไม่สามารถดำเนินการฟ้องคดีที่มีอายุความเหลือ ๒ ปีได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด	มีการดำเนินการทางกฎหมายแต่ไม่สามารถบังคับคดีเกินร้อยละ ๑๐	มีการดำเนินการทางกฎหมายแต่ไม่สามารถบังคับคดีเกินร้อยละ ๒๐	มีการดำเนินการทางกฎหมายแต่ไม่สามารถบังคับคดีเกินร้อยละ ๓๐	มีการดำเนินการทางกฎหมายแต่ไม่สามารถบังคับคดีเกินร้อยละ ๔๐	มีการดำเนินการทางกฎหมายแต่ไม่สามารถบังคับคดีเกินร้อยละ ๕๐

ประเด็น/องค์ประกอบที่พิจารณา		ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (I)					ระดับความรุนแรงของโอกาสที่จะเกิด (L)				
		๑ = น้อยมาก	๒ = น้อย	๓ = ปานกลาง	๔ = สูง	๕ = สูงมาก	๑ = น้อยมาก	๒ = น้อย	๓ = ปานกลาง	๔ = สูง	๕ = สูงมาก
ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)											
ความผิดผลาดและล่าช้าด้านการเงิน	F๑			การรับ - จ่ายเงินของกองทุนยุติธรรมอาจเกิดข้อความผิดผลาดและการรายงานค่าใช้จ่ายเงินกองทุนยุติธรรมอาจคลาดเคลื่อนหรือไม่ครบถ้วนเมื่อเกิดรายการ		ไม่สามารถบันทึกรายการในระบบ NBMS ได้ทันภายในกำหนดระยะเวลาตามตัวชี้วัดของกรมบัญชีกลาง	การจัดส่งรายงานรับ-จ่ายเงินของกองทุนล่าช้า/แก้ไขจำนวน ๑ ครั้ง/เดือน/จังหวัด		การจัดส่งรายงานรับ-จ่ายเงินของกองทุนล่าช้า/แก้ไขจำนวน ๓ ครั้ง/เดือน/จังหวัด		การจัดส่งรายงานรับ-จ่ายเงินของกองทุน ล่าช้า/แก้ไขจำนวน ๕ ครั้ง/เดือน/จังหวัด
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk : C)											
กองทุนยุติธรรมไม่สามารถจัดหาทนายความมาทำสัญญากับผู้ขอรับความช่วยเหลือได้ภายในระยะเวลาที่ระเบียบฯ กำหนด และเจ้าหน้าที่ไม่ได้บันทึกเหตุของความล่าช้าในการปฏิบัติตาม	C๑	ผู้ขอรับความช่วยเหลือร้องเรียนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้วยวาจา		ผู้ขอรับความช่วยเหลือร้องเรียนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือร้องเรียนต่อ		ส่งผลกระทบต่อการดำเนินคดีของผู้ขอรับความช่วยเหลือ	ไม่สามารถดำเนินการจัดหาทนายความให้กับผู้ขอรับความ	ไม่สามารถดำเนินการจัดหาทนายความให้กับผู้ขอรับความช่วยเหลือ	ไม่สามารถดำเนินการจัดหาทนายความให้กับผู้ขอรับความช่วยเหลือ	ไม่สามารถดำเนินการจัดหาทนายความให้กับผู้ขอรับความช่วยเหลือ	ไม่สามารถดำเนินการจัดหาทนายความให้กับผู้ขอรับความช่วยเหลือ

ประเด็น/องค์ประกอบที่พิจารณา		ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (I)					ระดับความรุนแรงของโอกาสที่จะเกิด (L)				
		๑ = น้อยมาก	๒ = น้อย	๓ = ปานกลาง	๔ = สูง	๕ = สูงมาก	๑ = น้อยมาก	๒ = น้อย	๓ = ปานกลาง	๔ = สูง	๕ = สูงมาก
ระเบียบฯไว้				หน่วยงานอื่นหรือสื่อมวลชน			ช่วยเหลือภายในระยะเวลาที่ระเบียบฯกำหนดเกินร้อยละ ๒๐ ต่อเดือน	ภายในระยะเวลาที่ระเบียบฯกำหนดเกินร้อยละ ๒๕ ต่อเดือน	ภายในระยะเวลาที่ระเบียบฯกำหนดเกินร้อยละ ๓๐ ต่อเดือน	ภายในระยะเวลาที่ระเบียบฯกำหนดเกินร้อยละ ๓๕ ต่อเดือน	ภายในระยะเวลาที่ระเบียบฯกำหนดเกินร้อยละ ๔๐ ต่อเดือน

๒) การประเมินความเสี่ยง

หลังจากได้ระบุความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นแล้ว จึงทำการประเมินความเสี่ยงของกองทุนยุติธรรม โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ ๒ ประการ ได้แก่ โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบที่เกิดขึ้น (Impact) การนำเอาองค์ประกอบทั้ง ๒ ประการ มาพิจารณารวมกัน จะทำให้ทราบถึงระดับความเสี่ยง (Level of Risk) ซึ่งใช้เป็นตัวชี้ความสำคัญของความเสี่ยงนั้นว่าความเสี่ยงที่จะเกิดนั้นมีความรุนแรงอยู่ในระดับใด ซึ่งการบริหารความเสี่ยงของกองทุนยุติธรรมได้ทำการประเมินความเสี่ยง ดังนี้

ประเภทความเสี่ยง	เหตุการณ์/สถานการณ์ประกอบการพิจารณา	โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)	ระดับความเสี่ยง		เป้าหมาย
				คะแนน	ระดับ	
➢ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)						
O๒ กระบวนการติดตามเงินคืนกองทุนยุติธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ	กองทุนยุติธรรม อยู่ระหว่างติดตามก่อนฟ้องคดี จำนวน ๑๔ ราย และอยู่ระหว่างติดตามหลังฟ้องคดี จำนวน ๑๙ ราย	L = ๑	I = ๕	๕	น้อย	สามารถดำเนินการตามขั้นตอนได้ครบถ้วน ร้อยละ ๑๐๐
➢ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)						
F๑ ความผิดพลาดและความล่าช้าด้านการเงิน	มีการใช้จ่ายเงินกองทุนยุติธรรมไม่ถูกต้อง อาจส่งผลให้มีการเรียกเงินคืน และเกิดเหตุการจัดส่งรายงานรับ-จ่ายเงินกองทุนยุติธรรมของส่วนภูมิภาคผิดพลาดและล่าช้า ดังนี้ - จำนวน ๕ ครั้ง/เดือน ร้อยละ ๑๘.๒๙ - จำนวน ๓ ครั้ง/เดือน ร้อยละ ๒๐.๗๓ - จำนวน ๑ ครั้ง/เดือน ร้อยละ ๕๘.๕๔	L = ๓	I = ๕	๑๕	สูง	ผู้ควบคุมและผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจ ตระหนักถึงการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ เพื่อไม่ส่งผลให้รายงาน รับ - จ่ายเงินกองทุนยุติธรรมผิดผลาดและล่าช้า
➢ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk : C)						
C๑ การปฏิบัติตามระเบียบการจ้างทนายความ	กองทุนยุติธรรมไม่สามารถจัดหาทนายความมาทำสัญญากับผู้ขอรับความช่วยเหลือได้ภายในระยะเวลาที่ระเบียบฯ กำหนด และเจ้าหน้าที่ไม่ได้บันทึกเหตุของความล่าช้าในการปฏิบัติตามระเบียบฯไว้ จำนวนร้อยละ ๖๐ ของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕	L = ๕	I = ๓	๑๕	สูง	ผู้ปฏิบัติงานสามารถจัดหาทนายความมาทำสัญญากับผู้ขอรับความช่วยเหลือได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันแจ้งผล

๓) การจัดลำดับความเสี่ยง

เมื่อได้ค่าระดับความเสี่ยง จึงนำมาจัดลำดับความรุนแรงของความเสี่ยง เพื่อพิจารณากำหนดกิจกรรมการควบคุมในแต่ละสาเหตุของความเสี่ยงให้เหมาะสมโดยพิจารณาจากระดับความเสี่ยงที่เกิดจากความสัมพันธ์ ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบของความเสี่ยง (Impact) ที่ประเมินได้ตามตารางการประเมินความเสี่ยง โดยจัดเรียงลำดับจากสูงมาก สูง ปานกลาง น้อย น้อยมาก และเลือกความเสี่ยงที่มีระดับสูงมาก หรือสูง มาจัดทำแผนบริหาร/จัดการความเสี่ยงในขั้นตอนต่อไป

ประเภทความเสี่ยง	โอกาส L	ผลกระทบ I	ระดับความเสี่ยง		ระดับความเสี่ยงที่คาดหวัง (ยอมรับได้)	การตอบสนองความเสี่ยง
			คะแนน	ระดับ		
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)						
O๒ กระบวนการติดตามเงินคืนกองทุนยุติธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ	L = ๑	I = ๕	๕	น้อย	น้อยมาก	ลด
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ(Compliance Risk)						
C๑ การปฏิบัติตามระเบียบการจ้างทนายความ	L = ๕	I = ๓	๑๕	สูง	ปานกลาง	ลด
ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)						
F๑ ความผิดพลาดและความล่าช้าด้านการเงิน (ผู้ควบคุมการปฏิบัติ งานด้านการเงินขาดการสอบทานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบ)	L = ๓	I = ๕	๑๕	สูง	ปานกลาง	ร่วมจัด

จากการประเมินความเสี่ยงกองทุนยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งกองทุนยุติธรรมได้พิจารณาโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์และระดับผลกระทบของแต่ละปัจจัยเสี่ยง จึงนำผลการคำนวณระดับความเสี่ยงของแต่ละปัจจัยเสี่ยงมาจัดทำแผนภูมิความเสี่ยง เพื่อให้ทราบถึงลำดับความสำคัญของความเสี่ยง ที่ควรได้รับการจัดการก่อน ตามเกณฑ์การประเมินความรุนแรงของความเสี่ยง สรุปได้ดังนี้

ความเสี่ยงที่อยู่ในโซนสีแดงเข้ม (โอกาส X ผลกระทบ คะแนนระดับความเสี่ยงอยู่ระหว่าง ๑๗ - ๒๕ คะแนน) จะต้องมีการกำหนดมาตรการในการจัดการความเสี่ยงเพิ่มเติมโดยทันที โดยใช้กลยุทธ์การลด/การควบคุมความเสี่ยง กระจาย/โอนความเสี่ยง หรือหลีกเสี่ยงความเสี่ยง พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน

ความเสี่ยงที่อยู่ในโซนสีแดงอ่อน (โอกาส X ผลกระทบ คะแนนระดับความเสี่ยงอยู่ระหว่าง ๑๓ - ๑๖ คะแนน) เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องจัดการความเสี่ยงเพื่ออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยใช้กลยุทธ์การลด/ควบคุมความเสี่ยง กระจาย/โอนความเสี่ยง หรือหลีกเสี่ยงความเสี่ยง พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน โดยมีระดับความสำคัญในการดำเนินงานหรือการจัดสรรงบประมาณให้น้อยกว่าโซนสีแดงเข้ม

ความเสี่ยงที่อยู่ในโซนสีส้ม (โอกาส X ผลกระทบ คะแนนระดับความเสี่ยงอยู่ระหว่าง ๙ - ๑๒ คะแนน) เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับพอยอมรับได้ แต่ต้องมีการควบคุม โดยกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน

ทั้งนี้ ต้องมีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายใน (การจัดการความเสี่ยงปัจจุบัน) อย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับที่รับไม่ได้

ความเสี่ยงที่อยู่ในโซนสีเหลือง (โอกาส X ผลกระทบ คะแนนระดับความเสี่ยงอยู่ระหว่าง ๔ - ๘ คะแนน) เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับพอยอมรับได้ แต่ต้องมีการควบคุมโดยกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน ทั้งนี้ ต้องมีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายใน (การจัดการความเสี่ยงปัจจุบัน) อย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับที่ยอมรับไม่ได้

ความเสี่ยงที่อยู่ในโซนสีเขียว (โอกาส X ผลกระทบ คะแนนระดับความเสี่ยงอยู่ระหว่าง ๑ - ๓ คะแนน) เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับพอยอมรับได้ ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการจัดการเพิ่มเติมใด ๆ กับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ในทางกลับกันอาจมีการทบทวนระบบควบคุมภายในใหม่เพื่อให้ผ่อนคลายการควบคุมได้ระดับหนึ่ง

ระดับคะแนนความเสี่ยง	จัดระดับความเสี่ยง	กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง	พื้นที่สี
๑ – ๓	น้อยมาก	พอยอมรับได้ ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการจัดการเพิ่มเติมใด ๆ	สีเขียว
๔ – ๘	น้อย	พอยอมรับได้ แต่ต้องมีการควบคุม	สีเหลือง
๙ – ๑๒	ปานกลาง	ยอมรับได้ แต่ต้องมีการควบคุมเพื่อป้องกันไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับที่รับได้	สีส้ม
๑๓ – ๑๖	สูง	ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องจัดการความเสี่ยงเพื่อให้อยู่ในระดับที่รับได้	สีแดงอ่อน
๑๗ - ๒๕	สูงมาก	ไม่สามารถยอมรับได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงให้อยู่ระดับที่ยอมรับได้ทันที	สีแดงเข้ม

จากการประเมินความเสี่ยง โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ ๒ ประการ ได้แก่ โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบที่เกิดขึ้น (Impact) การนำเอาองค์ประกอบทั้ง ๒ ประการ มาพิจารณารวมกัน จะทำให้ทราบถึงระดับความเสี่ยง (Level of Risk) ซึ่งสามารถแสดงผลการประเมินออกมาได้ดังภาพ

ผลกระทบ (I)					
๕	๕ O๑	๑๐	๑๕ C๑ , F๑	๒๐	๒๕
๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
๒	๒	๔	๖	๘	๑๐
๑	๑	๒	๓	๔	๕ O๒
	๑	๒	๓	๔	๕
	โอกาสที่จะเกิด (L)				

จากแผนภูมิความเสี่ยงของกองทุนยุติธรรม พบว่า

(๑) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)

O๒ กระบวนการติดตามเงินคืนกองทุนยุติธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ มีการดำเนินการทางกฎหมายแต่ไม่สามารถบังคับคดีเกินร้อยละ ๑๐ จากคดีที่ต้องดำเนินการฟ้องติดตามเงินคืน เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับน้อยและ จะต้องกำหนดมาตรการในการจัดการความเสี่ยงเพิ่มเติม โดยใช้กลยุทธ์การลด/การควบคุมความเสี่ยง พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน

(๒) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)

C๑ การปฏิบัติตามระเบียบการจ้างทนายความ เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูง เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องจัดการความเสี่ยงเพื่ออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยใช้กลยุทธ์การลด/ควบคุมความเสี่ยง กระจาย/โอนความเสี่ยง หรือหลีกเสี่ยงความเสี่ยง พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน

(๓) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)

F๑ ความผิดผลาดและล่าช้าด้านการเงิน เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องจัดการความเสี่ยงเพื่ออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยใช้กลยุทธ์การลด/ควบคุมความเสี่ยง กระจาย/โอนความเสี่ยง หรือหลีกเสี่ยงความเสี่ยง พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน

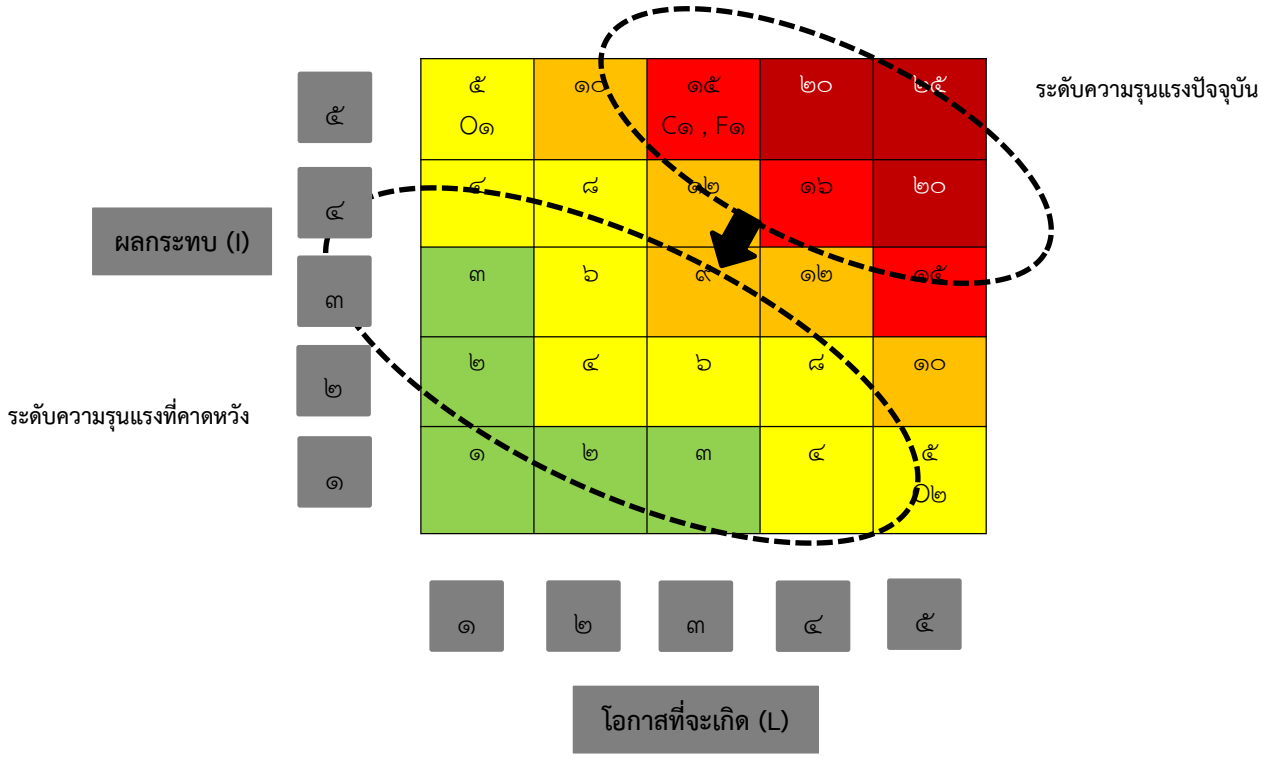

จากการจัดทำแผนภูมิความเสี่ยงปี ๒๕๖๖ กองทุนยุติธรรมได้กำหนดความเสี่ยงเป็น ๓ ประเด็น จากการวิเคราะห์ สรุปได้ดังนี้

๑. มีประเด็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับความเสี่ยงสูง ไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ จำนวน ๒ ประเด็น โดยเป็นความเสี่ยงที่ต้องดำเนินการจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้อยู่ในขอบเขตของความรุนแรงที่กองทุนยุติธรรมยอมรับได้ คือ

- C๑ การปฏิบัติตามระเบียบการจ้างทนายความ
- F๑ ความผิดผลาดและล่าช้าด้านการเงิน

๒. มีประเด็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับน้อย ยอมรับได้ แต่ต้องมีการควบคุมภายใน จำนวน ๑ ประเด็น โดยเป็นความเสี่ยงต้องดำเนินการควบคุมภายใน เพื่อไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับที่รับไม่ได้ คือ

- O๒ กระบวนการติดตามเงินคืนกองทุนยุติธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ